

Aanvraag incidentele subsidie 2026-2028, gerelateerd aan de SPUK Kansrijke Wijk II – Programma Leeuwarden Oost

Aanleiding en context

Ten behoeve van de subsidie in het kader van het Gezinslab/Stichting De Friesland ontwikkelde dbieb in de afgelopen jaren diverse collectieve programma's op het gebied van gezondheid en basisvaardigheden in Leeuwarden Oost. Deze ontwikkeling willen we in samenwerking met partners van het programma Leeuwarden Oost de komende jaren verbreden. De hierna genoemde activiteiten sluiten 1 op 1 aan bij de door het rijk toegekende SPUK Kansrijke Wijk II en is een (tijdelijke) plus op het bestaande aanbod in de gemeente Leeuwarden.

Doel en vraagstelling

Programma Leeuwarden Oost

In de aanvraag SPUK Kansrijke wijk 2026-2028 wordt een analyse gegeven van de problematiek en kansen in Leeuwarden Oost en worden een aantal uitgangspunten voor interventies gegeven. Belangrijk doel is om een integrale aanpak te realiseren. De interventies zijn met name gericht op het doorbreken van de armoedespiraal. Armoede, werkloosheid en beperkte basisvaardigheden worden als een belangrijke oorzaak gezien. Door een integrale aanpak vanuit de domeinen leren, werk, gezondheid en wonen wil het programma deze vicieuze cirkels doorbreken.

Voor wie

Er zijn verschillende bronnen die indicatieve cijfers leveren over de omvang van de groep mensen met beperkte basisvaardigheden. Het dashboard [basisvaardigheden in zicht](#) is gebaseerd op het PIAAC-onderzoek. In dit dashboard is het aandeel inwoners (16-75 jaar) met beperkte basisvaardigheden in de gemeente Leeuwarden 13%. Daarvan is 66% NT1, landelijk is dat 68%. Ongeveer 1/3 heeft kinderen jonger dan 18 jaar. De helft (50%) is niet werkend of in opleiding. Alleen van de wijk Leeuwarden Oud-oost is een specifiek percentage bekend van inwoners met beperkte basisvaardigheden van 16%. Het is aannemelijk dat Leeuwarden Oost een vergelijkbaar percentage heeft.

Het aandeel 66+ ers dat laaggeletterd is wordt landelijk geïndiceerd op bijna 39%. Het is aannemelijk dat dat in Leeuwarden Oost minimaal op het hetzelfde percentage zit. Laaggeletterdheid is in deze definitie beperkte vaardigheden op het gebied van taal, rekenen en digitale vaardigheden.

Kenmerken

Voor het programma [Klasse!](#) van het CINOP zijn een aantal persona's ontwikkeld die veel informatie geven over de kenmerken, motieven en vindplaatsen. dbieb gebruikt deze kenmerken in het vinden en aansluiten bij de doelgroep. Deze persona's staan ook model in de voorstelling *Laaggeletterd* die de gemeente Leeuwarden in september 2025 voor eigen medewerkers organiseerde.

Innovatieve interventies op basisvaardigheden

De plus op het bestaande aanbod

De aanpak in Leeuwarden-Oost vormt een verdiepende en aanvullende inzet op het bestaande gemeentelijke beleid basisvaardigheden. Door in deze wijk langdurig, integraal en wijkgericht te werken, fungeert Leeuwarden-Oost als leer- en ontwikkelomgeving. De opgedane inzichten worden benut om de gemeentelijke aanpak verder te versterken en waar mogelijk op te schalen. Door middel van innovaties, onderzoek en afstemming met bestaand aanbod wil dbieb in samenhang met het programma Leeuwarden Oost nieuw aanbod en een nieuwe werkwijze realiseren.

Innovatie door een integrale, wijkgerichte aanpak

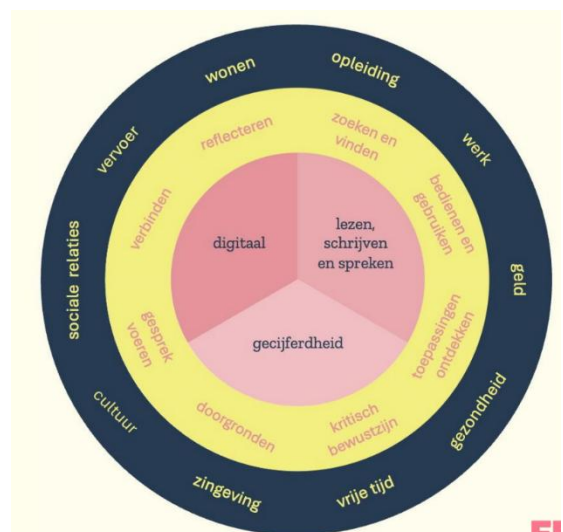
In de visie van dbieb moet integraliteit vorm krijgen vanuit de vraag en behoefte van inwoners. dbieb gaat een wijkgerichte aanpak uitbouwen waarin we continu bij inwoners de vraag ophalen en in co creatie aanbod vormgeven. In onze programma's brengen we verschillende vormen van relevant aanbod samen, zodat inwoners overzicht en samenhang ervaren. We gaan actief in gesprek met professionals in de wijk om signalen op te halen en kansen te benutten. Onze activiteiten onderbouwen we met data én met kwalitatieve inzichten uit de praktijk. Daarbij zetten we gericht community managers en netwerkbouwers in om verbindingen te versterken. We werken altijd samen in ketens met andere partijen, onder andere op het gebied van laaggeletterdheid, digitale vaardigheden, financiële vaardigheden en gezondheid.

Innovatie op collectief aanbod

We weten uit eerdere metingen dat deelnemers niet alleen nieuwe vaardigheden leren, maar ook groeien in zelfvertrouwen en sociale contacten opbouwen. Door hier bewust aandacht voor te hebben, leren mensen beter en houden ze het langer vol. Daarom kiezen we voor groepsbijeenkomsten, waarin veiligheid en onderlinge verbinding centraal staan. Dat maakt leren makkelijker en zorgt voor betrokkenheid en opkomst. dbieb richt zich binnen deze SPUK-aanvraag uitsluitend op collectieve en groepsgerichte interventies rondom basisvaardigheden. Individuele begeleiding en één-op-één ondersteuning, zoals taalmaatjes, vallen onder de verantwoordelijkheid van Humanitas. Vanuit de dbieb-programma's vindt een warme doorverwijzing plaats naar dit individuele aanbod, dat via een afzonderlijk subsidietraject wordt gefinancierd.

Een nieuwe visie op basisvaardigheden

De ontwikkelingen rond basisvaardigheden zijn erg in beweging in Nederland en dbieb innoveert de laatste jaren intensief op dit gebied. Landelijk zien we een verschuiving van taalhuisaanpak naar basisvaardigheden aanpak (Netwerkagenda 2024-2027). We werken met een vernieuwd model basisvaardigheden, waarin taal, digitaal en gecijferdheid centraal staan. Deze vaardigheden kunnen gekoppeld worden aan competenties en werken door in domeinen als gezondheid, financiën, opvoeding en sociaal netwerk.

Onderzoek naar competenties

In onze programma's nemen we de verschillende competenties op die deelnemers nodig hebben om zelfredzamer te worden en volwaardig te kunnen participeren in de samenleving, waaronder het vergroten van kansen op (vrijwilligers)werk en voorbereiding op werk of opleiding.

We weten dat alleen het oefenen van basisvaardigheden niet voldoende is. In de praktijk blijkt dat ook houdingsaspecten, zoals zelfvertrouwen, motivatie, plannen en omgaan met spanning, bepalend zijn voor het daadwerkelijk toepassen van vaardigheden in het dagelijks leven en in werksituaties. Daarom oefenen we vaardigheden en competenties zoveel mogelijk in de praktijk, bijvoorbeeld via winkelsafari's, uitjes en bezoeken aan plekken waar deelnemers drempels ervaren, zoals (semi-)publieke instellingen, leer- of werkomgevingen. Door vaardigheden, gedrag en houding in samenhang te oefenen, vergroten we de zelfredzaamheid, de maatschappelijke participatie en de voorbereiding op (vrijwilligers)werk, en daarmee de duurzame impact van de programma's.

Onderzoek naar samenhang

Vaardigheden hangen vaak met elkaar samen. Recepten lezen, een formulier begrijpen, op internet iets opzoeken, solliciteren een digitale afspraak maken met de zorg, etiketten begrijpen, navigeren, medicijnen doseren .. Bij veel handelingen die we dagelijks doen moeten we taal begrijpen, inzicht hebben in getallen en maten, weten wat gezond of ongezond is en kunnen overzien of je met je geld uit gaat komen. Het is daarom noodzakelijk om vaardigheden in de programma's met elkaar in verband te brengen. We willen onderzoeken welke combinatie van vaardigheden elkaar het meest versterken.

Onderzoek naar motivaties

We willen onderzoeken wat inwoners in Leeuwarden Oost motiveert om mee te doen om hun basisvaardigheden te vergroten.

Motivaties liggen vaak op domeinen als gezondheid, financiën, opvoeding, digitaal. Inwoners willen gezonder leven, meer grip op hun financiën hebben, een betere relatie met hun kinderen en zich kunnen redden in een steeds digitaler wordende wereld. We weten dat concrete doelen of voordelen een trigger zijn. In deze regeling willen we onderzoeken welke motivaties het beste werken.

Innovatie in Programma's

Gezondheid

De programma's over gezondheid zijn gericht op verandering van leefstijl en het kunnen toepassen van (gezondheids)informatie. We sturen op vergroten van kennis, meer bewustzijn en ander gedrag, zoals gezonder koken, gezondere boodschappen doen en meer bewegen.

Voorbeelden van programma's zijn trajecten ***Voel je goed!***, ***Sisterhood***, voorstellingen als ***'Je hebt geen idee'*** en vervolgsessies.

Taal

Onder de inwoners in Leeuwarden oost is een zeer diverse vraag naar taalaanbod van uiteenlopende groepen en niveaus. Zij moeten op de juiste plek terecht komen. dbieb onderhoudt daarvoor het overzicht en kan verwijzen naar de beste plek. Dit geven we vorm in een Taalpunt en in onze

persoonlijke contacten met inwoners. Groepen die moeilijk te vinden zijn bereiken we door sleutelpersonen in te schakelen.

Inwoners die buiten de mogelijkheden van bestaand aanbod vallen bieden we taalonderhoud op een speelse manier. We vergroten de taalvaardigheid en verruimen de blik op de omgeving.

Burgerschap

Veel inwoners weten vaak niet waar ze precies moeten zijn voor hulp, informatie of een regeling. Ook invloed uitoefenen, zoals bij verkiezingen of naar inspraakavond gaan, is voor veel inwoners een onbekende route. In onze programma's besteden we hier aandacht aan wegwijs worden in de samenleving en aan het democratisch proces.

Ik ben erg geholpen door dbieb die mij konden helpen een klacht in te dienen over een behandeling'
Deelnemer Sisterhood Vrijheidswijk

Financiën

De programma's over gecijferdheid zijn erop gericht om deelnemers meer grip te geven op hun budget en hun zelfredzaamheid in tellen, plannen en het gebruik van cijfers te vergroten. We ontwikkelen werkvormen in samenhang met het aanbod van partners. We sturen op vergroten van kennis en meer bewustzijn en stimuleren ander gedrag. In de programma's leggen we verbanden met andere vaardigheden zoals lezen en digitale vaardigheden.

Digitaal en mediawijsheid

We zien een groeiende behoefte aan specifieke vaardigheden zoals internetbankieren, digitale veiligheid, digitaal nalatenschap. We zien een grote behoefte en een groeiend probleem op het gebied van mediawijsheid. Inwoners zijn vaak minder informatievaardig dan ze zelf inschatten en zijn zich niet altijd bewust van hun intensieve en soms eenzijdige gebruik van social media.

'Ik schrok er wel van dat ik soms meer dan 8 uur schermtijd op een dag had. Ik ga dat echt minder doen'.
Deelnemer Sisterhood
Heechterp-Schieringen

Voor jongeren richten we ons de leeftijdsgroep rond het 18e jaar. Volwassen worden betekent ook digitaal de nodige veranderingen. In regelingen, maar ook in identiteit en sociaal gedrag. We doen dit door middel van events en de webapp digitrails.nl, die we samen met studenten van Firda ontwikkelden. In het leren van digitale vaardigheden en mediawijsheid besteden we aandacht aan houdings- en gedragsaspecten zoals verslaving, opvoeding en zelfvertrouwen.

Relatie met bestaand aanbod

Onder bestaand aanbod verstaan wij onder andere het Digitaalhuis, formeel taalonderwijs (WEB), vrijwilligersinitiatieven zoals taalmaatjes, schuldhulpverlening en welzijnsprogramma's. dbieb vervult hierin een toeleidende en verbindende rol. In alle programma's nodigen we relevante partners, zoals taalcoördinator, beweegcoach en schuldhulpverlener uit om inhoud te bieden en om een warme doorverwijzing te creëren.

Digitaalhuis

In het formele en non-formele aanbod ligt de nadruk op het maken van een niveausprong en wordt intensief gewerkt met taalmethodes. Inwoners die hieraan toe zijn worden warm doorverwezen naar het digitaalhuis.

Taalmaatjes

Deelnemers voor wie het beter is individueel en thuis met taal te oefenen, verwijzen we warm door naar taalmaatjes van Humanitas.

Inburgering

Nieuwkomers die een inburgeringstraject moeten volgen worden vooral aangespoord om zoveel mogelijk in dat traject te leren. In taalprogramma's van dbieb richten we ons niet op inburgering.

Schuldhulpverlening

De programma's over gecijferdheid gaan over vaardigheden en competenties. Er wordt geen hulp of advies over persoonlijke financiële situaties geboden.

Impact, output en monitoring

Indicatoren

In de tussentijdse monitoring en de eindverantwoording leveren we informatie op de volgende indicatoren:

- Het aantal volwassen deelnemers aan extra gerealiseerde activiteiten op het gebied van financiële educatie
- Het percentage volwassenen personen dat eigen regie ervaart
- Het aandeel bereik onder de doelgroep NT 1 en inwoners met beperkte basisvaardigheden
- Het aantal doorverwijzingen naar bestaand aanbod, met een toelichting van de redenen waarom wel en waarom niet

Output

Binnen de looptijd van de SPUK Kansrijke Wijk realiseren we het volgende bereik en output:

- Gezondheid: circa 50 unieke deelnemers per jaar, wat neerkomt op ongeveer 150 deelnemers over de gehele periode.
- Taal: circa 43 unieke deelnemers per jaar, in totaal ongeveer 130 deelnemers over de gehele periode.
- Financiën: circa 33 unieke deelnemers per jaar, in totaal ongeveer 100 deelnemers over de gehele periode.
- Digitale vaardigheden: circa 167 unieke deelnemers per jaar, in totaal ongeveer 500 deelnemers over de gehele periode.

Aanvullend op deze trajecten realiseren we een breed en laagdrempelig bereik in de wijk:

- Jaarlijks bereiken we circa 300 bewoners via specifieke, kortdurende activiteiten en themabijeenkomsten rondom basisvaardigheden, gezondheid en participatie.
- De pop-up bibliotheek fungeert als toegankelijke ontmoetings- en toeleidingsplek en ontvangt naar verwachting circa 1.000 bezoekers per jaar.
- Gedurende de hele periode organiseren we structureel laagdrempelige activiteiten, zoals inloopmomenten, workshops en ontmoetingen, gericht op kennismaking, signalering en toeleiding naar passend vervolgaanbod, conform de SPUK-tekst.

Deze combinatie van intensievere trajecten en laagdrempelige activiteiten zorgt voor zowel verdieping als breed bereik binnen Leeuwarden-Oost en draagt bij aan het vergroten van zelfredzaamheid, participatie en het voorkomen van zwaardere problematiek.

Impact

De belangrijkste impact die programma's en interventies van dbieb realiseren zijn

- Vergroten van de zelfredzaamheid, het zelfvertrouwen en de eigen regie van bewoners in het dagelijks leven.
- Vergroten van de zelfstandigheid van bewoners bij het regelen van praktische zaken en het ondersteunen van hun kinderen.
- Verbeteren van basisvaardigheden en gezondheidsvaardigheden, met als doel de maatschappelijke participatie van bewoners te versterken.
- Voorkomen en verminderen van schulden en gezondheidsproblemen door tijdige ondersteuning en versterking van vaardigheden.
-

Monitoring

Monitoring vindt plaats door middel van een t0-meting bij de start van trajecten en een t1-meting bij afronding. Hiermee worden veranderingen in vaardigheden, zelfredzaamheid en ervaren effecten inzichtelijk gemaakt.

De deelnemers geven aan welke effecten zij ervaren hebben. We vragen ook de begeleiders naar welke effecten zij zien, omdat deelnemers vaak niet meer zien wat ze eerst niet konden of deden en nu wel. We nemen de metingen op in het programma met als doel het bewustzijn op de leervraag en het geleerde te vergroten. Bij kortdurende interventies doen we steekproeven.

De metingen zullen in de meeste gevallen in de vorm van een interview zijn. Het gesprek vindt plaats aan de hand van een aantal standaardvragen. Daarnaast geven we ruimte voor feedback van de deelnemers. Er kunnen immers effecten of drempels zijn die wij niet zien. De resultaten van de meting en de input passen we toe in andere metingen en in de vormgeving of aanpassing van aanbod (PDCA-cyclus).

Leervragen

Binnen deze SPUK wordt naast uitvoering ook ingezet op leren.

Centrale leervragen zijn:

- Wat motiveert inwoners om wel of niet deel te nemen aan activiteiten gericht op basisvaardigheden?
- Welk aanbod ontbreekt nog binnen het huidige ecosysteem van basisvaardigheden?
- Waarom worden inwoners wel of niet doorverwezen naar het Digitaalhuis?

De antwoorden op deze vragen worden benut voor beleidsontwikkeling en bijsturing van de gemeentelijke aanpak basisvaardigheden.

Uit de resultaten van evaluaties en impactmeting worden aanpassingen in het aanbod verwerkt.

Planning, borging en verantwoording

		Gerelateerde projecten
Voorbereiden op capaciteit	dec 2025-jan 2026	
Programma's gezondheid starten	jan 2026	
Programma's taal starten	febr 2026	
Programma's digitaal starten	febr 2026	
Netwerk gecijferdheid starten	mrt-april 2026	
Programma's gecijferdheid ontwikkelen	mrt-mei 2026	
Tussentijdse evaluatie met gemeente en Programma Leeuwarden Oost	Juni 2026	
	Sept 2026	def dbieb vestiging
Programma's gecijferdheid starten	sept 2026	
	sept 2026	Start PPS WEB
Programma's taal door ontwikkelen	Najaar 2026	
Tussentijdse evaluatie met gemeente en Programma Leeuwarden Oost	Nov 2026	
Nieuwe programma's taal starten	jan 2027	
Programma's digitaal door ontwikkelen	Jan-mrt 2027	
Nieuwe programma's digitaal starten	April 2027	
Programma's gezondheid door ontwikkelen	Mei-juni 2027	
Tussentijdse evaluatie met gemeente en Programma Leeuwarden Oost	Juni 2027	
Nieuwe programma's gezondheid starten	Sept 2027	
Programma's taal door ontwikkelen	Najaar 2027	
Tussentijdse evaluatie met gemeente en Programma Leeuwarden Oost	Nov 2027	
Nieuwe programma's taal starten	Jan 2028	
Tussentijdse evaluatie met gemeente en Programma Leeuwarden Oost	Juni 2028	
Voorbereiden eindverantwoording	Nov 2028	
Eindverantwoording	Mrt 2029	

Borging

De subsidieperiode van 3 jaar gebruiken we om door middel van Innovatie en onderzoek de toeleiding naar passend aanbod op gang te krijgen in Leeuwarden Oost. dbieb zal op het terrein van basisvaardigheden een van de belangrijkste aanbieders worden en daarmee een spil in het lokale en stedelijke netwerk. Zowel bij inwoners als partners groeit de bekendheid van de rol en het aanbod van dbieb waardoor inwoners beter weten waar ze terecht kunnen. dbieb verdiept de relaties met professionele partners en met gemeenschappen en neemt een duidelijke rol in een zogenaamd leerecosysteem.

De programma's basisvaardigheden zullen zich steeds verder ontwikkelen in effectiviteit en integratie van domeinen. dbieb heeft de intentie om door middel van de extra programmering in Leeuwarden Oost te leren wat werkt, de opgedane kennis beschikbaar te stellen en om de werkbare programma's in de toekomst voort te zetten in de hele gemeente Leeuwarden.

Verantwoording

Tweemaal per jaar vinden gezamenlijke voortgangsgesprekken plaats tussen dbieb, de gemeente Leeuwarden en het programmateam Leeuwarden-Oost. Deze gesprekken worden benut om ontwikkelingen te volgen, te duiden en waar nodig bij te sturen. Ten behoeve van de tussentijdse evaluatie leveren we inhoudelijke en cijfermatige rapportages aan.

Begroting

Begroting SPUK Kansrijke wijk 2026-2028

Basisvaardigheden

	hele periode	per jaar
ontwikkeling integrale basisvaardigheden	€ 57.000	€ 19.000
netwerkaanpak werving deelnemers en vrijwilligers	€ 52.500	€ 17.500
begeleiding groepen taal, digitaal, burgerschap	€ 30.000	€ 10.000
inhuur externe begeleiding trajecten gezondheid, financiën	€ 114.000	€ 38.000
materialen en locaties	€ 36.000	€ 12.000
Vrijwilligers	€ 10.500	€ 3.500
Totaal	€ 300.000	€ 100.000